

УДК 001(092)(092):37

В. П. Атаманчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**НОВІ ДОКУМЕНТИ ПРО ІВАНА ОГІЄНКА
(за матеріалами Державного архіву Хмельницької області)**

Пропонований огляд орієнтує на осмислення особистісної багатомірності в діяльності Івана Івановича Огієнка як педагога, науковця, подвижника, мислителя та державного діяча-патріота.

Ключові слова: мислитель, просвітитель, організатор, оборонець, державник, Кам'янець-Подільський державний український університет.

«Доля судила мені немало працювати в таких умовах і на таких посадах, коли моя діяльність не належала тільки мені, – я працював для цілого українського народу. Як я працював – судити не мені».

Іван Огієнко

У творчому і державницькому спадку Івана Огієнка (і – про Івана Огієнка) умовно можна окреслити такі виміри: професійного становлення, подільський, в еміграції, світ про І. Огієнка.

Звісно, що про велетня духу, – Івана Івановича Огієнка, – коротко писати нелегко, навіть якщо торкатися лише подільського періоду. Однак це завдання полегшується тим, що науковці саме про цю добу в діяльності Івана Огієнка здійснили багато досліджень та наукових описів, наприклад:

Іван Огієнко – організатор, керівник і оборонець Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918-1920 рр.): Документи. Матеріали. Світлини. Хроніка діяльності/ Укладачі і автори статті доктори історичних наук, професори С.А. Копилов і О.М.Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2014. – 384 с.;

Іван Огієнко і сучасна освіта та наука : науковий збірник : серія історична та філологічна/ [редкол.: О.М. Завальнюк (гол.ред.), Є.І. Сохацька (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський університет імені Івана Огієнка. – Вип. (I – X);

та низка інших творів.

Окремі ж, раніше не описані, епізоди і хроніки подільської доби сьогодні набувають неабиякої актуальності. Хоча б узяти незначний за обсягом матеріал (див. документи: 1-14), люб'язно наданий нам директором Державного архіву Хмельницької області Байдичем Володимиром Григоровичем та начальником відділу інформаційних технологій Олійником Юрієм Васильовичем

(фонд P582, опис 1, справа 13, 14) для розміщення в Збірнику, який виступає специфічною ілюстрацією масштабності державницьких, патріотичних, науково-педагогічних та культурно-духовних особистісних виявів І. Огієнка, реалізованих ним у короткому інтервалі подільського виміру.

Документ 1:

Въ воскресенье, 3-го февраля, въ 7 часовъ вечера, въ V-й аудиторіи Университета св. Владиміра, въ засѣданіи Историческаго Общества Нестора-лѣтописца, прочтуть сообщенія:

1. Д. чл. **Е. Д. Сташевскій**: „Отношеніе правительствъ эпохи Михаила Федоровича къ Тушинцамъ и ихъ пожалованія“.

2. Д. чл. **П. П. Смирновъ**: „Выборы отъ посада Великаго Новгорода на земскій соборъ 1648—9 г.г.“, и

3. Д. чл. **И. И. Огієнко**: „Легендарно-апокрифическій элементъ въ „Небъ Новомъ“ Галятовскаго“.

Предсѣдатель Ю. Жулаковскій.

Секретарь А. Лобода.

30-го января 1913 г.

Примѣчаніе. Посторонніе посѣтители допускаются по именнымъ билетамъ, выдаваемымъ, по рекомендаціямъ членовъ, бібліотекаремъ **В. А. Абрамовичемъ** (Центральный Архивъ университета, отъ 11 до 3-хъ час., кромѣ празднич. дней, ежедневно), а также и другими членами Общества, знающими ихъ посѣтелей.

Документ 4:

В.П. панові І. Огієнку.
Високоповажний
Пане Професоре.
Видавничий Відділ Міністерства Освіти й
Мистецтва вважає за честь повідомити Вас,
що Ваш підручник "Граматика Української
мови" ч. I і II, На підставі постанови Комі-
сії, що розглядала той підручник, і резо-
люції п. Товариша Міністра і п. Директора
Департаменту, вважається ухваленим Міні-
стерством для вжитку в школі.-
Голова Відділу *С. С. Савченко*
Заділоводя О. П. Губиш

Документ 5:

ПО С В І Д Ч Е Н Н Я .
Пред'явник цього МІНІСТР НАРОДНОЇ ОСВІТИ І в а н
І в а н о в и ч О Г І Є Н К О має право вільного проходу
і проїзду по м. К и ї в у після 10 годин вечера, що і по-
свідчується належним підписом. -
" 25 " Січня 1919 року. м. К и ї в .
ОСАУД ШТАБА ОСАДНОГО КОРПУСУ,
Сотник *[підпис]*

Документ 6:

У. Ч. Р.
ДЕРЖАВНА КАНЦЕЛЯРІЯ.

10. СІЧНЯ 1919 року

№ 123

м. Київ.

46

ПОСВІДЧЕННЯ.

Пред'явник цього Професор Іван Іванович ОГІЄНКО є дійсно Міністр Народної Освіти Української Народної Республіки, що і посвідчується належними підписами з відтиском печатки.

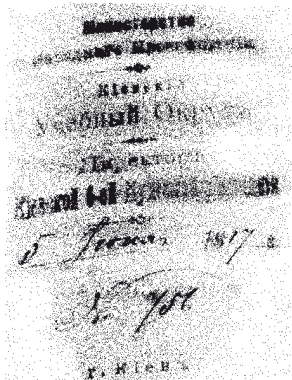
В.о. ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІ

ДИРЕКТОР Департаменту
Загальних Справ

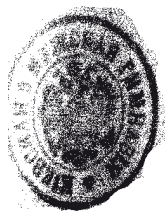
В.о. Начальника відділу

Документ 7:

УДОСТОВЕРЕНІЕ

Симъ удостовѣряю, что предъавителю сего Иванъ Ивановичъ ОГІЕНКО есть штатный преподаватель русскаго языка и словесности Кіевской шестой мужской гимназіи и отъ призыва на военную службу освобожденъ по занимаемой имъ должности. Подлинныя документы г.Огієнко хранятся въ канцеляріи гимназіи.

Исп.об.Директора гимназіи *М. Шевченко*

Письмоводитель *Морозов*

Документ 8:

Головноуправлячий
Справами
Міністерства та Національної
Культури

Серпня 9-го дня 1918 р

М. Київ.

П О С В І Д Ч Е Н Н Я.

Цим посвідчую, що з складу органі-
зованої мною по дорученню п. Гетьмана комісії
виділено підкомісію в складі-Голови проф. І. І.
ОГІЕНКА, директора Кадетського Корпусу д. СІМАШ-
КЕВИЧА, проф. Ф. П. ШВЕЦЯ і представника Військово-
го Міністерства.

Підкомісії доручено оглянути помешкання
для розміщення Кадетського Корпусу. Прехав усі
інституції та окремих осіб допомогти цій під-
комісії усіми залежними від них мірами.

Головноуправлячий

Василь Доросин

Документ 9:

<p style="text-align: center;">УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕПУБЛІКА. УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО</p> <p style="text-align: center;">Президія Раді Державних Департаментів Української Республіки</p> <p style="text-align: center;">Ч. 146/19.</p> <p>Про надання дозволу поїхати в поїзді з Полтавщини в Італію.</p> <p style="text-align: center;"><u>Заявник.</u> <u>Департамент.</u></p> <p>Карта існує належить без усякого податку Лише в брешт часі може податок вбуватися в поїзді</p> <p>Кур'єрні казначейства мають належну передачу наказів і пошти після особної кур'єрської передачі або вою</p> <table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%; border-right: 1px solid black; padding-right: 5px;"> I. карта іди II. " " " " " " III. " " " " " " </td> <td style="width: 70%; padding-left: 5px;"> I. класи. II. " " III. " " </td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding-right: 5px;"> IV. особистого V. службового </td> <td style="padding-left: 5px;"> пакунку. </td> </tr> </table> <p style="text-align: center; font-size: 1.5em; font-weight: bold;">Явний Приказ</p> <p>для Вп. проф. Івана Огієнка б. міністра освіти (42 літнього).</p> <p>даний на основі дозволу Президії Д.С.</p> <p>з востану Станіславів до востану всіх місцевостей З.О.УНР.</p> <p>завантажено, залізничною, паровим, самоходом, літаком, підводною або відійти і вернути.</p> <p>На подорожні видатки виплачено вписаному на першім місці зачет _____ К _____ с _____ паручної каси названої товарище команди (Дневни Ч. _____)</p> <p>Завантажено всі горожанські і військові уряди, щоб товарище названого — них перепустили без перешкоди і в потрібні уділили всякої помочи.</p> <p>Писано в Станіславіві дня 17. мая 1919.</p> <p>Закордонний цього відного приваду вчиняється для 17/7/1919</p> <p>Підписавши команда має сю грамоту по часі важности стигати (уменьшеним).</p> <p style="text-align: center;">Президія Рада Держ. Секретарів</p> <p style="text-align: center;">(Значок)</p> <p>Підпис: _____</p> <p>Місце: _____</p> <p>Писано: _____</p> <p>Підпис: _____</p> <p>Місце: _____</p> <p>Писано: _____</p>	I. карта іди II. " " " " " " III. " " " " " "	I. класи. II. " " III. " "	IV. особистого V. службового	пакунку.	<p style="text-align: center;">UKRAINISCHE VOLKSREPUBLIK. UKRAINISCHES HEER.</p> <p style="text-align: right;">74</p> <p style="text-align: center;">N. _____</p> <p>Bei Eisenbahnhöfen ist der Stationsstempel beizubringen.</p> <p style="text-align: center;"><u>Die Reisenauslagen sind</u> <u>zu kreditieren.</u> <u>bezahlen.</u></p> <p>Fahrscheine müssen unbedingt gelöst werden. Nur bei Mangel an Zeit kann die Abfertigung im Zuge stat finden.</p> <p>Dem Kurier ist, wenn im Zuge kein eigener Kurierabteil (Wagen) vorhanden, ein halber Abteil _____ Klasse zu reservieren.</p> <table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%; border-right: 1px solid black; padding-right: 5px;"> Eisenbahn Dampfschiff Fahrskarte </td> <td style="width: 70%; padding-left: 5px;"> I. Klasse. II. " " III. " " </td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding-right: 5px;"> kg. persönl. hes kg. dienstlich </td> <td style="padding-left: 5px;"> Reisegepack. </td> </tr> </table> <p style="text-align: center; font-size: 1.5em; font-weight: bold;">Offener Befehl</p> <p>für den _____</p> <p>(_____ Jahre alt)</p> <p>der auf Grund _____</p> <p>vom Standorte de _____ in den Standort _____ nach _____</p> <p>mit Benützung der Eisenbahn, Feldbahn, Dampfschiff, Kraftwagen, Flugmaschine, per Vorspann abzugeben hat (reist).</p> <p>Zur Bestreitung der Reiseauslagen ist dem Erstgenannten ein Vorschuss von _____ K _____ h auf Verrechnung aus der Hand-Kassa des obigen Kommandos erfolgt worden (Journalartikel Nr. _____)</p> <p>Alle Zivil- und Militärbehörden werden aufgefordert, den Obgenannten ungehindert passieren zu lassen und ihnen nötigenfalls jede Unterstützung zu gewähren.</p> <p>Standort, _____ am _____ 191 _____</p> <p>Die Gültigkeit des offenen Befehles erlischt am _____ 191 _____</p> <p>Er ist nach Ablauf der Gültigkeit vom vorgesetzten Kommando einzuziehen (ungültig zu machen).</p> <p>Unterschrift event. Stampfle: _____</p> <p>Eigenhändige Unterschrift des Inhabers des Offenen Befehles: _____</p> <p>Unterschrift des Arztes: _____</p> <p>Standort, _____ am _____ 191 _____</p> <p>Alles nicht zutreffendes zu streichen.</p>	Eisenbahn Dampfschiff Fahrskarte	I. Klasse. II. " " III. " "	kg. persönl. hes kg. dienstlich	Reisegepack.
I. карта іди II. " " " " " " III. " " " " " "	I. класи. II. " " III. " "								
IV. особистого V. службового	пакунку.								
Eisenbahn Dampfschiff Fahrskarte	I. Klasse. II. " " III. " "								
kg. persönl. hes kg. dienstlich	Reisegepack.								

ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКА КОМАНДА
 старшина для команд
 при Д. С. П. С.

Кошта подорожі
 записати
 заплатити.

100/909

К	класи
М	II
Л	III

Особ. кл. _____
 служб. пак. кл. _____

Явний приказ

для мр. Івана Овчарика (реєстрора Кан-Мед. Зібер)
 який урядово на приказ старшим звичку Військ. Мед. Ч. 9. при
 має підбути подорож и постою Станіславів
 до постою Сортків-Горинів-Бучач-Малашири-Скала і назад
 при ужиттю залізниці (залізнички, самохода, літака, підводи і др.)
 На покриття коштів подорожі виплачено зачет в квоті _____ К. _____ сот. та
 рахунок _____
 Всім військовим та цивільним властям поручаєть ся вище назва _____ без пе-
 решкоди перепустити а в разі потреби уділити всякої потрібної підмоги.
Станіславів дня 17. мая 1919

Важність осьього Явного Приказу вигасає:
симультованого герман 1919

Власноручний підпис власника: _____

Підпис лікаря: _____

Печатка Команди:

Іван Овчарик
 мед.

Форм. № 1. Явний Приказ. 20.000. ДСВС. 1919. Станіславів.

Документ 11:

М. х. Митри Ректору
 Кам'янець-Подільського Дер-
 жавного Українського Уні-
 верситету в Трою. Івана
 Огієнка прохуював
 член Дирекції Ф.
 Т. Швєцб, а йому це
 кваліфікації милій ре-
 квізиції не підлягає.

Кам'янець-Подільськ. Член Дирекції,
 1919 р.
 Трою. Ф. Швєцб.

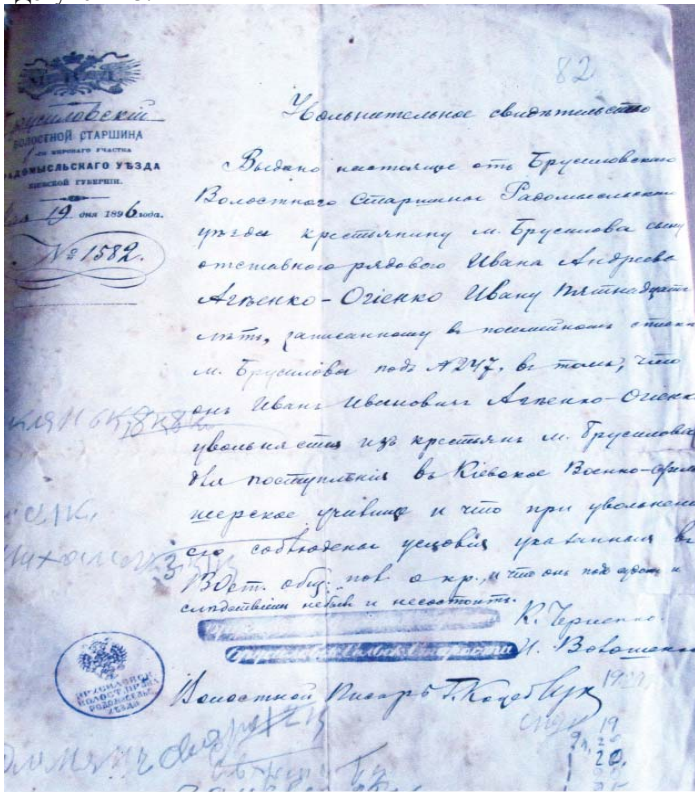
Документ 12:

ВЫПИСЬ ИЗ ЗАСТРЯЧНОЙ КНИГИ, ЧАСТЬ ВТОРАЯ, Ш БРАКОСЧЕТВЕННИХЪ, ЗА 1907 ГОДА.

Возраст мужчин и женщин	Имя и фамилия	Знаки, зна. отчества, фами- ли и служебный или и торговый званья.	Имя и фамилия	Знаки, зна. отчества, фами- ли и служебный или и торговый званья.	Имя и фамилия	Вся подробная таблица.	Кто или как поженены	Почти подробная таблица.
13	11.	в Бруцелово Крестовини Ступарова Кел- скаго Училища тема Іванъ Іоаннов Огієнко Врачеполуко- ній правоблагод- нній Гимназіи 25	Крестовина Бруцелово Вид. Духовна Литванская Врачеполуко- ній правоблагод- нній Гимназіи 25	Визначені в Бруцелово Училища тема Іванъ Іоаннов Огієнко Врачеполуко- ній правоблагод- нній Гимназіи 25	Визначені в Бруцелово Училища тема Іванъ Іоаннов Огієнко Врачеполуко- ній правоблагод- нній Гимназіи 25	Визначені в Бруцелово Училища тема Іванъ Іоаннов Огієнко Врачеполуко- ній правоблагод- нній Гимназіи 25	Визначені в Бруцелово Училища тема Іванъ Іоаннов Огієнко Врачеполуко- ній правоблагод- нній Гимназіи 25	Визначені в Бруцелово Училища тема Іванъ Іоаннов Огієнко Врачеполуко- ній правоблагод- нній Гимназіи 25

Въ Брацислєвѣ 24. 1907 г. 11. 53.
 Подписано и приложеномъ членомъ
 и Бруцелово Визначеній членъ
 Александръ Степановичъ

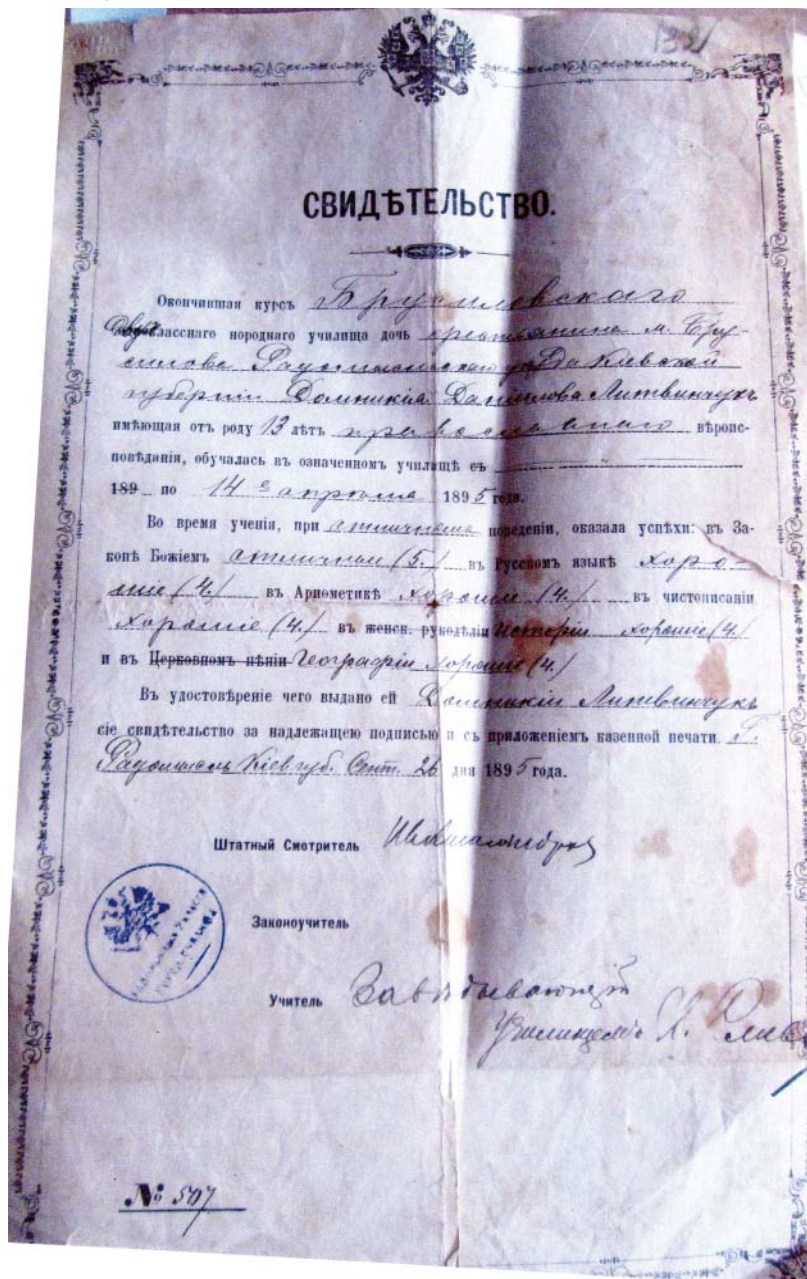
Документ 13:

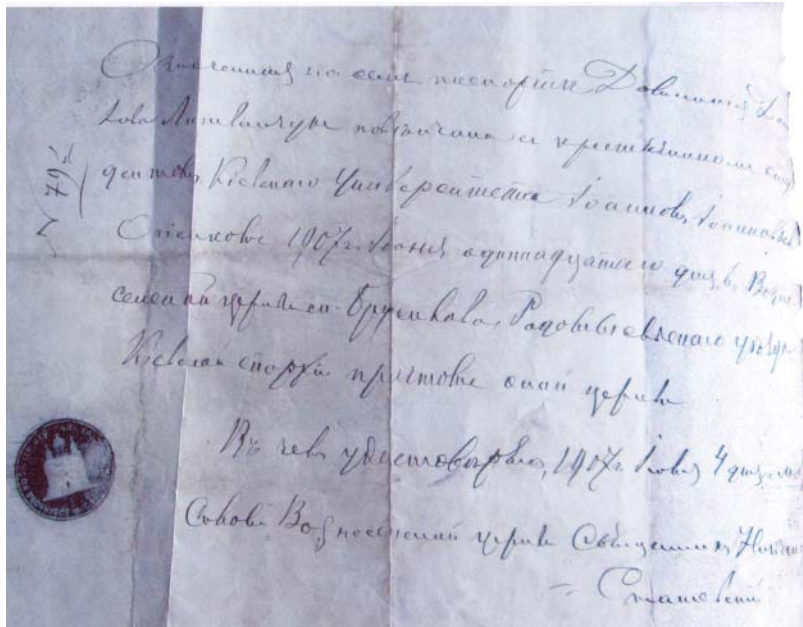

Документ 14:

Документ 15:

Маємо незаперечні підстави констатувати: «...Іван Огієнко – реальний державотворець, який у найбільш складний період розвитку України основні свої інтелектуальні, духовні інвестиції вніс в освітню, просвітницьку, проповідницьку роботу, у яких спільна основа – допомога у становленні людини національно свідомої, духовно багатой, соціально самодостатньою» [1, с.235].

Список використаних джерел:

1. Франчук Т.Й. Педагогічний потенціал афоризмів Івана Огієнка./ Іван Огієнко і сучасна освіта та наука : науковий збірник : серія історична та філологічна/ [редкол.: О.М. Завальнюк (гол.ред.), Є.І. Сохацька (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський університет імені Івана Огієнка. 2013. – Вип. X. – С.234-240.

This review focuses on personal understanding of multidimensionality in Ivan Ohienko activity as a teacher, a scholar, a thinker and statesman, patriot. This is proved through the different documents from the state archives.

Key words: teacher, statesman, scholar, Kamyanets-Podilskyi State Ukrainian University.

Отримано: 22.03.2015 р.